

Sporda Kimlik ve Kibir Savaşı: Sporcu Öğrencilerde Empati ve Sportmenlik Sporun Gizli Kahramanları mı?

Muhammet Talha HAN¹, Elçin EMİR²

¹ Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesi

² Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Spor Bilimleri Fakültesi

Öz

Orijinal Makale

Bu araştırmanın amacı, sporcu kimliğinin sporda kibir (hubris) üzerindeki etkisini, empati ve sportmenlik değişkenleri aracılığıyla doğrudan ve dolaylı yollarla incelemektir. İlişkisel tarama modeline dayalı olarak desenlenen çalışmada, Türkiye genelindeki spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören 527 lisanslı sporcu öğrenciye ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde etik ilkeler titizlikle gözetilmiştir. Sporcu Kimliği, Sporda Kibir (Hubris), Sporda Empati ve Sportmenlik düzeyleri ise geçerli ve güvenilir ölçekler kullanılarak ölçülmüştür. Elde edilen veriler, SPSS yazılımında PROCESS makrosunun ilgili modeli kullanılarak kapsamlı biçimde analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, sporcu kimliğinin sporda hubris üzerinde anlamlı bir toplam etkiye sahip olduğunu göstermiştir ($\beta = -0.09$, $p < .05$). Ancak doğrudan etki anlamlı değildir ($\beta = 0.003$, $p = .94$). Sporcu kimliğinin hubrisi, yalnızca empati ve sportmenlik aracılığıyla dolaylı olarak etkilediği belirlenmiştir. Sporcu kimliği empatiyi ($\beta = 0.34$, $p < .001$) ve sportmenliği ($\beta = 0.19$, $p < .001$) anlamlı biçimde artırmaktadır. Empati de sportmenlik üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir ($\beta = 0.41$, $p < .001$). Hubrisi yordayan tek anlamlı değişken ise sportmenliktir ($\beta = -0.35$, $p < .001$). Dolaylı yollar incelendiğinde, en güçlü etki sporcu kimliği → sportmenlik → hubris yolunda görülmüştür ($\beta = -0.067$). Bunu, sporcu kimliği → empati → sportmenlik → hubris ardışık yolu izlemiştir ($\beta = -0.049$). Sonuç olarak, sporcu kimliğinin tek başına belirli bir yönde sonuç üretmesinden önce, bu kimliğin etik ve duygusal niteliklerle bütünleşmesinin ortaya çıkan davranış örüntülerinin yönünü şekillendirebileceği söylenebilir. Bu çalışma, sporcu gelişiminde empati ve sportmenlik gibi özelliklerin yalnızca destekleyici değil, aynı zamanda süreci biçimlendiren unsurlar olabileceğine işaret ederek spor psikolojisi literatürüne daha bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 23.07.2025

Kabul Tarihi: 10.12.2025

Online Yayın Tarihi: 16.12.2025

Anahtar kelimeler: Sporcu Kimliği, Hubris, Kibir, Empati, Sportmenlik, Dolaylı Etki, Moderasyon.

The Battle of Identity and Hubris in Sports: Are Empathy and Sportsmanship the Hidden Heroes Among Student-Athletes?

Abstract

Original Article

The aim of this study is to examine the effect of athletic identity on hubris in sport through the direct and indirect roles of the variables of empathy and sportsmanship. In this study, which was designed based on the relational screening model, 527 licensed athlete students studying in sports sciences faculties across Türkiye were reached. Ethical principles were carefully observed during the data collection process. Levels of Athletic Identity, Hubris in Sport, Empathy in Sport, and Sportsmanship were measured using valid and reliable scales. The data obtained were comprehensively analyzed using the relevant model of the PROCESS macro in the SPSS software. The analysis results showed that athletic identity had a significant total effect on hubris in sport ($\beta = -0.09$, $p < .05$). However, the direct effect was not significant ($\beta = 0.003$, $p = .94$). It was determined that athletic identity affects hubris only indirectly through empathy and sportsmanship. Athletic identity significantly increases empathy ($\beta = 0.34$, $p < .001$) and sportsmanship ($\beta = 0.19$, $p < .001$). Empathy also has a strong effect on sportsmanship ($\beta = 0.41$, $p < .001$). The only significant predictor of hubris is sportsmanship ($\beta = -0.35$, $p < .001$). When the indirect paths are examined, the strongest effect is seen in the athletic identity → sportsmanship → hubris path ($\beta = -0.067$). This is followed by the sequential path of athletic identity → empathy → sportsmanship → hubris ($\beta = -0.049$). In conclusion, rather than producing a specific outcome on its own, athletic identity may shape the direction of emerging behavioral patterns depending on its integration with ethical and emotional qualities. This study indicates that characteristics such as empathy and sportsmanship are not only supportive but also guiding elements in athlete development, offering a more holistic perspective to the sport psychology literature.

Article Info

Received: 23.07.2025

Accepted: 10.12.2025

Online Published: 16.12.2025

Keywords: Athletic Identity, Hubris, Arrogance, Empathy, Sportsmanship, Indirect Effect, Moderation.

Sorumlu Yazar: Muhammet Talha Han

E-mail: muhammettalhahan@karabuk.edu.tr

*Bu araştırma, “2209-A- Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı” tarafından desteklenen proje doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

How to cite this article: Han, M.T., & Emir, E. (2025). Sporda Kimlik ve Kibir Savaşı: Sporcu Öğrencilerde Empati ve Sportmenlik Sporun Gizli Kahramanları mı?. *Journal of Global Sport and Education Research*, VIII (3):53-70. DOI: 10.55142/jogser.1749103.

GİRİŞ

Spor bilimlerinde, sporcuların psikolojik, duygusal ve davranışsal yönlerini anlamaya yönelik artan ilgi, araştırmacıların özellikle sporcu benlik kimliğine odaklanmalarına neden olmuştur. Benlik kimliği, bireylerin sahip oldukları anlamlar, nitelikler ve özellikler aracılığıyla kendilerini nasıl tanımladıklarını ve diğerlerinden nasıl ayırttıklarını ifade eden bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Stryker & Serpe, 1994). Bu yapının spora özgü bileşeni olan sporcu kimliği ise bireyin kendisini “sporcu” rolüyle ne ölçüde özdeşleştirdiğini yansıtan psikososyal bir olgu olup (Lamont Mills & Christensen, 2006), spora katılımı yalnızca bir aktivite olmaktan çıkarak öz-kimlik yapısının merkezî bir unsuru hâline getirebilmektedir. Bu süreç, sosyal kimlik kuramının da öne sürdüğü üzere, bireyin belirli bir grup aidiyeti üzerinden benliğini yapılandırması ve bu grubun değerlerini kişisel kimliğinin temel bileşeni hâline getirmesiyle yakından ilişkilidir (Tajfel & Turner, 2004).

Literatürde, güçlü sporcu kimliğine sahip bireylerin spora ve egzersize daha yüksek bağlılık gösterdikleri, beden imajlarını ve genel benlik değerlerini daha olumlu değerlendirdikleri sıkça vurgulanmaktadır (Brewer & Cornelius, 2001). Bununla birlikte, rolün aşırı içselleştirilmesi durumunda kimliğin baskın hâle gelmesi, bireyin yaşamındaki diğer rolleri ikinci plana iterek çeşitli psikolojik ve fiziksel sorunları tetikleyebilmektedir. Rol kimliği yaklaşımına göre bir bireyin belirli bir rolü aşırı derecede içselleştirmesi, diğer sosyal rollerin geri planda kalmasına ve bu baskın rolün davranışlar üzerindeki etkisinin giderek artmasına yol açabilmektedir (Burke, 1980). Bu nedenle sporcu kimliği, bireyin hem psikolojik uyumunu hem de sportif davranış örüntülerini etkileyen çok yönlü bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, sporcu kimliğinin zaman içinde bireysel yaşantılar ve çevresel etmenlere bağlı olarak değişebildiği ve bu değişimin psikolojik iyi oluşu hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebildiği belirtilmektedir (Griffith & Johnson, 2002; Gapin & Petruzzello, 2011; Lally, 2007). Sporcu kimliğinin yaşam doyumu ve genel psikolojik iyi oluş gibi daha geniş psikososyal sonuçlarla ilişkili olduğu da ortaya konmuştur (Van Rens vd., 2019).

Sporcu kimliğinin gelişiminde sosyal çevreyle kurulan ilişkiler ve sportif katılım düzeyi belirleyici rol oynamaktadır (Proios, 2012). Özellikle aile, akranlar, antrenörler ve taraftarlar gibi çevredeki bireylerin sporcuyu bu kimlikle tanıması, sporcu rolünün benimsenmesini kolaylaştırmakta ve bu rolün bireyin benlik yapısında ayrıcalıklı bir konuma yerleşmesine neden olabilmektedir (Reifsteck, 2011). Sosyal kimlik perspektifi, bu tür ayrıcalıklı rollerin bireyde üstünlük algısı, başarıya aşırı önem atfetme ve dış gruplara karşı üstünlük hissi gibi sonuçlar doğurabileceğini öne sürmektedir (Tajfel & Turner, 2004). Bu bağlamda sporcu kimliğinin kibir ve benzeri olumsuz tutumlara zemin hazırlayabileceği ifade edilmektedir. Nitekim literatürde, başarılarını büyük ölçüde kendi yetenek ve çabalarına bağlayan bireylerin, başarıyı dışsal faktörlerle ilişkilendirenlere kıyasla daha kibirli algılandığı belirtilmektedir (Hareli vd., 2006). Kibir; bireyin başarılarını abartması, başarısızlıkları dışsallaştırması, eleştiriye kapalı olması ve sahip olduğu bilgi ya da sezgilerin mutlak doğrular olduğuna inanması şeklinde tanımlanan bir tutumdur (Picone vd., 2014).

Bu bağlamda hubris sendromu, sporcu davranışlarını analiz etmek için dikkate değer bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Hubris; bireyin kendisini gücün ve başarının mutlak sahibi olarak algıladığı, kendi kararlarını sorgulanamaz gördüğü ve çevresel denetime karşı direnç gösterdiği patolojik bir durum olarak tanımlanmaktadır (Jakovljević, 2011). Spor ortamının rekabetçi yapısı, başarıya yönelik toplumsal baskı ve yüksek statü beklentisi, sporcu kimliği güçlü bireylerde hubris için elverişli bir psikososyal zemin oluşturabilmektedir. Bu nedenle sporcu kimliği ve hubris arasındaki ilişkinin, yalnızca kişilik özellikleriyle değil, aynı zamanda spora özgü etik ve duygusal süreçlerle birlikte ele alınması gerekmektedir.

Kibire ve hubrise karşı dengeleyici bir yapı sunan başlıca kavramlardan biri sportmenliktir. Sportmenlik; adalet, dürüstlük, özdenetim ve başkalarına saygı gibi değerleri içeren etik bir yönelimi ifade eder (Robinson, 2008; Serrano Dura, 2021). Sportif rekabeti, şiddet ya da düşmanlık değil; barış, kardeşlik ve karşılıklı saygı çerçevesinde yapılandırılmış bir süreç olarak görmeyi gerektirir (Belousov, 2016). Sportmenlik yalnızca kurallara uyumu değil, aynı zamanda kazanma arzusu etik ilkelerle sınırlandırmayı, rakibe ve hakeme saygı göstermeyi ve başarıyı tevazu ile ilişkilendirmeyi içerir (Stornes & Bru, 2002; Keating, 2007). Dolayısıyla sportmenlik, sporcu kimliği ile hubris arasındaki ilişkide potansiyel bir koruyucu faktör olarak değerlendirilebilir.

Sportmenliğin gelişiminde en kritik değişkenlerden biri empatidir. Empati, bireyin karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini, kendi benliğini kaybetmeden anlayabilme ve bu anlayışı davranışlarına yansıtabilme becerisidir (Gibson, 2015; Nelson vd., 2022). Spor bağlamında empati; rakip, takım arkadaşı, antrenör ve hakem gibi tüm paydaşlarla kurulan ilişkilerde etik davranışların duygusal temelini oluşturur (Ocete vd., 2022). Sosyal bilişsel ahlaki davranış modeli, empatinin etik davranışların duygusal temelini oluşturduğunu ve sportmenliğin bu duygusal yönelimin rekabet ortamındaki davranışsal karşılığı olduğunu ifade etmektedir (Bandura, 2014). Araştırmalar, empati düzeyi yüksek bireylerin daha sportmen davranışlar sergilediklerini, saldırganlık ve antisosyal davranış eğilimlerinin ise daha düşük olduğunu göstermektedir (Chantal vd., 2005; Gencheva vd., 2017). Bu bulgular, empatinin yalnızca duygusal bir eğilim değil, aynı zamanda sportmenliğin ve spora özgü ahlaki davranışların öncülü olabileceğini düşündürmektedir.

Bu literatür birikimi, sporcu kimliğinin birey üzerinde yalnızca bir aidiyet hissi yaratmadığını; aynı zamanda psikolojik, etik ve duygusal davranış kalıplarının şekillenmesinde merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Güçlü sporcu kimliği, bir yandan bağlılık, öz yeterlik ve başarı motivasyonunu desteklerken, diğer yandan başarıyı yalnızca bireysel yeteneğe atfetme eğilimi arttığında kibir ve hubris yönelimine kapı aralayabilmektedir. Buna karşılık empati ve sportmenlik, sporda rekabetin etik sınırlar içinde yürütülmesini sağlayarak hubris eğilimlerini zayıflatabilecek iki temel psikososyal süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, sporcu kimliği ile hubris arasındaki ilişkinin empati ve sportmenlik gibi ara mekanizmalar üzerinden nasıl şekillendiğini inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu; özellikle bu değişkenleri aynı model içinde ardışık süreçler olarak ele alan araştırmaların oldukça az olduğu dikkat çekmektedir.

Mevcut çalışma, bu kuramsal boşluktan hareketle, sporcu kimliğinin sporda hubris üzerindeki etkisini, bireyin empati düzeyi ve sportmenlik yönelimi aracılığıyla anlamaya yönelik çok düzeyli bir model önermektedir. Kuramsal olarak empati spordaki etik duyarlılığın duygusal zeminini oluşturmakta; sportmenlik ise bu duyarlılığın rekabet bağlamındaki davranışsal yansıması olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, empatinin duygusal bir süreç olarak sportmenlik gibi davranışsal çıktıları şekillendirdiğini öne süren kuramsal modellerle de uyumludur (Bandura, 2014; Tajfel & Turner, 2004). Dolayısıyla sporcu kimliğinin hubris üzerindeki etkisinin önce empati düzeyinde ortaya çıkan farklılıklar, ardından sportmenliğe yansıyan davranış örüntüleri üzerinden dolayı biçimde gerçekleşebileceği öne sürülebilir. Bunun yanı sıra sporcu kimliğinin hubris üzerindeki etkisinin yalnızca doğrusal yollarla değil, çoklu ve ardışık aracılık süreçleriyle açıklanması gerektiği; sosyal bilimlerde bireyler arası ilişkilerin çoğu zaman doğrusal ve basit yapılardan ibaret olmadığı, aksine çok boyutlu ve bağlamsal etkileşimler içerdiği ifade edilmektedir (Gürbüz, 2021). Dolayısıyla sporcu kimliğinin hubris üzerindeki etkisini ardışık aracılık süreçleriyle incelemek, rol kimliği ve sosyal kimlik kuramlarının spor bağlamındaki yansımalarını daha kapsamlı biçimde değerlendirmeye imkân tanımaktadır (Burke, 1980; Tajfel & Turner, 2004).

Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H1: Sporcu kimliği, sporda hubris üzerinde dolaylı bir etki gösterir; bu etki sporda empati düzeyi aracılığıyla gerçekleşir (Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Hubris).

H2: Sporcu kimliği, sporda hubris üzerinde dolaylı bir etki gösterir; bu etki sportmenlik düzeyi aracılığıyla gerçekleşir (Sporcu Kimliği → Sportmenlik → Hubris).

H3: Sporcu kimliği, sporda hubris üzerinde ardışık dolaylı bir etki gösterir; bu etki sporda empati ve ardından sportmenlik düzeyleri aracılığıyla gerçekleşir (Sporcu Kimliği → Empati → Sportmenlik → Hubris).

Bu hipotezler doğrultusunda oluşturulan model, sporcu kimliği ile hubris arasındaki ilişkinin tek boyutlu bir yapıdan ibaret olmadığını; aksine, duygusal ve etik süreçlerin birbirini takip eden aşamalarla bu ilişkiyi şekillendirdiğini göstermeye yönelik bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Mevcut çalışma, empati ve sportmenliği yalnızca bağımsız değişkenler olarak değil, ardışık psikososyal mekanizmalar olarak ele alması bakımından literatüre önemli bir yenilik getirmektedir. Böylece sporcu kimliğinin olası olumsuz çıktılarının hangi içsel süreçler üzerinden ortaya çıktığı daha net anlaşılmakta ve sporda etik davranışı destekleyen duygu-temelli müdahalelere yönelik kuramsal bir temel oluşturulmaktadır. Bu model, hem spor psikolojisi literatürüne kuramsal bir katkı sunmakta hem de sporda etik kültürün güçlendirilmesine yönelik uygulamalara yol gösterici olma potansiyeli taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, değişkenler arasındaki yönlü ve yapısal ilişkileri test etmek amacıyla ilişkisel tarama modeline dayalı olarak desenlenmiştir. Araştırmanın analiz sürecinde, birden fazla değişken arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri aynı anda test etmeye olanak tanıyan

yapısal eşitlik modellemesi (YEM) yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, değişkenler arasında doğal olarak ortaya çıkan ilişkileri tanımlamak ve bu ilişkilerin yönü ile düzeyini analiz etmek amacıyla tercih edilmektedir (Christensen vd., 2014; Karasar, 2023).

Her ne kadar ilişkisel araştırma desenleri nedensellik iddiasında bulunmak için tek başına yeterli olmasa da bu modeller araştırma sorularına ilişkin açıklayıcı öngörüler geliştirmek açısından oldukça işlevseldir. Bu yönüyle, elde edilen ilişkisel veriler, gelecekteki deneysel ya da nedensel çalışmalara temel oluşturabilecek nitelikte bulgular sunar (Cohen vd., 2005).

Bu bağlamda, araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin yapısı ve etkileşim düzeyi, yapısal eşitlik modellemesi aracılığıyla test edilerek modele ilişkin yol analizleri gerçekleştirilmiştir. Modelin hem doğrudan hem de dolaylı etkileri aynı anda değerlendirilmiş, kavramsal yapının istatistiksel olarak doğrulanması sağlanmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerin spor bilimleri fakültelerinde lisans düzeyinde öğrenim gören lisanslı sporcu öğrenciler oluşturmaktadır. Etik nedenlerle katılımcılardan üniversite adı veya bölge bilgisi talep edilmediğinden, örneklemin bölgesel dağılımı raporlanmamıştır. Gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülen çalışmada, ölçüt (kriter) örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örnekleme türü, araştırma amacına uygun belirli nitelikleri taşıyan bireylerin çalışmaya dahil edilmesini esas alır (Marshall & Rossman, 2014). Araştırma sürecinde, toplam 568 sporcu öğrenciye ulaşılmış; ancak aşağıdaki kriterleri karşılamayan 41 kişi çalışma dışında bırakılarak nihai örneklem 527 katılımcı ile sınırlandırılmıştır:

- Spor bilimleri fakültesinde lisans düzeyinde öğrenim görüyor olmak: Bu ölçüt, katılımcıların hem akademik hem de kuramsal bağlamda araştırma değişkenleriyle (sporcu kimliği, empati, sportmenlik, hubris) doğrudan ilişki kurabilecek bir altyapıya sahip olmalarını sağlamıştır.
- Geçerli sporcu lisansına ve oyuncu kartına sahip olmak: Katılımcıların aktif olarak spor faaliyetlerine dahil olduklarını ve örgütlü bir spor yapısında yer aldıklarını göstermek amacıyla, ilgili branşlara ait güncel sporcu lisansına sahip olmaları zorunlu tutulmuştur.
- Gönüllü katılım ve bilgilendirilmiş onam beyanı: Katılımcıların araştırmaya kendi istekleriyle ve bilgilendirilmiş onam doğrultusunda katılmaları sağlanmıştır. Bu durum hem etik hem metodolojik geçerlilik açısından zorunludur.
- Bireysel, takım ya da her iki spor türünde aktif yer alma: Sportmenlik, empati ve hubris gibi değişkenlerin farklı spor türlerinde farklı düzeylerde gözlemlenebileceği dikkate alınarak, branş ayrımı yapılmaksızın tüm spor türlerine açık bir katılım sağlanmıştır.

Belirlenen bu ölçütler, araştırmanın teorik yapısıyla tutarlı biçimde oluşturulmuş ve örneklem seçim süreci boyunca titizlikle uygulanmıştır (Creswell & Clark, 2016). Örneklem büyüklüğünün yeterliliği hem klasik hem parametrik yaklaşımlarla desteklenmiştir.

Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından geliştirilen örneklem tablosuna göre, %5 örnekleme hatası ve %95 güven düzeyinde 384 kişilik örneklem yeterlidir. Raosoft (2025) yazılımı ile yapılan hesaplama da en az 385 katılımcının yeterli olduğunu göstermektedir. Ayrıca Cohen vd. (2005), geniş bir evrene genelleme yapılabilmesi için minimum 384 kişilik örneklemin yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda, kriterlere uygunluğu sağlanan 527 kişilik örneklem, istatistiksel ve kuramsal açıdan evreni temsil etme açısından yeterli görülmüştür. Katılımcıların demografik özellikleri ve spor deneyimlerine ilişkin dağılım Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	280	53.1
	Erkek	247	46.9
Spor Branşı	Bireysel	269	51.0
	Takım	171	32.4
	Her İkisi	87	16.5
	Toplam	527	100,0
		n	$\bar{x}$
Yaş		527	22.81 ± 5.65
Spor Yaşı		527	7.57 ± 5.49

Tablo 2, araştırmaya katılan spor bilimleri fakültesi öğrencisi lisanslı sporcuların temel demografik dağılımlarını ve spora ilişkin deneyim düzeylerini göstermektedir. Katılımcıların %53.1'i kadın, %46.9'u erkek olup, örneklem cinsiyet açısından dengeli bir dağılım sergilemektedir. Spor branşı açısından değerlendirildiğinde, katılımcıların yarıdan fazlasının (%51.0) bireysel sporlarda, %32.4'ünün takım sporlarında ve %16.5'inin ise her iki türde birden aktif olarak yer aldığı görülmektedir.

Ayrıca, katılımcıların yaş ortalaması 22.81±5.65, sporla tanışma sürelerinin ortalaması ise 7.57±5.49) olarak hesaplanmıştır. Bu veriler, örneklem grubunun hem genç hem de spor geçmişi açısından yeterli deneyime sahip bireylerden oluştuğunu göstermektedir. Bu özellikler, araştırma değişkenlerinin oluşumu ve gelişimi açısından uygun bir bağlam sağlamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, branş, spor yılı ve benzeri temel özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği: Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ve Sezen Balçıkanlı tarafından Türk kültürüne uyarlanan ölçek, 20 madde ve 5'li Likert yapısına sahiptir. Ölçeğe ait uyum iyiliği değerleri KMO = .887 (çok iyi) ve Barlett testi $\chi^2 = 1414.615$ (anlamlı) olup kabul edilebilir düzeydedir.

Sporda Empati Ölçeği: Erkuş ve Yakupoğlu (2001) tarafından geliştirilen, 4'lü Likert tipi 16 maddeden oluşan bu ölçek duygusal empati ($\alpha = .725$) ve bilişsel empati ($\alpha = .792$) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin genel iç tutarlılığı $\alpha = .789$ olarak hesaplanmıştır.

Sporcu Kimliği Ölçeği: Brewer ve Cornelius (2001) tarafından geliştirilen ve Türk kültürüne Öztürk ve Koca (2013) tarafından uyarlanan ölçek, 7 madde ve 7'li Likert yapısına sahiptir. Uyum iyiliği değerleri RMSEA = .08, RMR = .05, GFI = .96, NFI = .97 ve CFI = .98 olup kabul edilebilir düzeydedir.

Sporda Kibir (Hubris) Sendromu Ölçeği: Tutar ve Nacar (2022) tarafından geliştirilen ölçek, 12 madde ve 5'li Likert yapısına sahiptir. Uyum iyiliği değerleri RMSEA = .04, NFI = .98, CFI = .96, GFI = .93 ve $\chi^2/sd = 4.94$ olup kabul edilebilir düzeydedir.

Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin geçerlik, güvenirlik ve dağılım özellikleri tarafımızdan yürütülen psikometrik analizler sonucunda elde edilmiş ve Tablo 2'de sunulmuştur. Uyum iyiliği değerlendirmesinde X^2/df , GFI, CFI, RMSEA ve SRMR gibi temel uyum indeksleri hesaplanmış; ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach's Alpha katsayısı ile belirlenmiştir. Ayrıca, ölçeklerin dağılım özelliklerini ortaya koymak amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri analiz edilmiştir. Elde ettiğimiz bulgular, literatürde önerilen kabul edilebilir sınırlar çerçevesinde incelenmiş ve kullanılan ölçme araçlarının psikometrik açıdan yeterli düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (SK = Sporcu Kimliği; SH = Sporda Hubris; SE = Sporda Empati; SP = Sportmenlik).

Tablo 2. Araştırmada kullanılan ölçeklerin psikometrik özellikleri

İndeks	İyi Uyum	Kabul Edilebilir	SK ($\bar{x}$:40.29)	SH ($\bar{x}$:30.55)	SE ($\bar{x}$:52.30)	SP ($\bar{x}$:84.01)
X^2/df	<3	<3(X^2/df)<5	2.33	5.00	3.83	3.74
GFI	>.95	>.90	.99	.93	.90	.90
CFI	>.95	>.90	.99	.92	.91	.90
RMSEA	<.05	<.08	.05	.08	.07	.07
SRMR	<.05	<.08	.02	.08	.05	.06
Cronbach's Alpha	0.70 (α) 0.90	0.60 (α) 0.70	.84	.64	.90	.88
Skewness	-1 (Değer) +1	-2 (Değer) +2	-.659	.098	-.061	-.081
Kurtosis	-1 (Değer) +1	-2 (Değer) +2	-.139	-.789	-.522	-.598

Tablo 2'de sunulan bulgular, araştırmada kullanılan tüm ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Sporcu Kimliği (SK), Sporda Empati (SE), Sportmenlik (SP) ve Sporda Hubris (SH) değişkenlerine ilişkin model uyum indeksleri, X^2/df , GFI, CFI, RMSEA ve SRMR ölçütlerine göre literatürde kabul edilen değerlerle uyumludur (Byrne, 2016; Gürbüz, 2021). Tüm değişkenlerde GFI ve CFI değerleri .90'ın üzerindedir; RMSEA ve SRMR değerleri ise .08'in altında kalmaktadır. Bu sonuçlar, kullanılan yapısal modellerin istatistiksel olarak uygun bir uyum sağladığını göstermektedir.

Ölçeklerin güvenirliği Cronbach's Alpha katsayıları ile değerlendirilmiştir. Sporda Empati (.90), Sportmenlik (.88) ve Sporcu Kimliği (.84) değişkenleri yüksek iç tutarlılık göstermektedir. Sporda Hubris ölçeği için elde edilen .64 değeri ise sosyal bilimler alanında kabul gören asgari düzeyi karşılamaktadır (George & Mallery, 2003).

Verilerin dağılım özelliklerine ilişkin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri tüm değişkenlerde ± 1 aralığında kalmaktadır. Bu durum, değişkenlerin normal dağılım varsayımını karşıladığını ve parametrik analizler için uygun olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2014).

Bu bulgular doğrultusunda, araştırmada kullanılan ölçme araçlarının istatistiksel açıdan geçerli, güvenilir ve analiz için elverişli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma, insan katılımcılarla yürütülen bilimsel çalışmalar için uluslararası etik standartları belirleyen Dünya Tabipler Birliği Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında yürütülecek süreçler için proje önerisi önce TÜBİTAK tarafından desteklenmeye uygun bulunmuş, ardından araştırmanın uygulanabilmesi için ilgili üniversitenin Etik Kuruluna başvurulmuş ve etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma sürecinin tüm aşamalarında katılımcı hakları, gönüllülük, gizlilik ve anonimlik ilkelerine titizlikle uyulmuştur. Veri toplama sürecinde katılımcılar, araştırmanın amacı, kapsamı ve gönüllü katılım esasları hakkında ayrıntılı biçimde bilgilendirilmiştir. Her bir katılımcıdan çalışmaya kendi özgür iradesiyle katıldığını beyan eden Gönüllü Olur Formu alındıktan sonra yüz yüze anket uygulamalarına geçilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçme araçları sırasıyla Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği, Sporda Empati Ölçeği, Sporcu Kimliği Ölçeği ve Sporda Kibir (Hubris) Sendromu Ölçeği şeklinde uygulanmıştır. Katılımcılardan elde edilen tüm veriler, kimlik bilgilerinin ortaya çıkmasına imkân vermeyecek biçimde anonimleştirilmiş ve gizlilik ilkelerine uygun şekilde korunmuştur.

Etik Onayı

Araştırmanın etik uygunluğu, Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve 30.05.2025 tarihli toplantıda oy birliğiyle onaylanmıştır (Toplantı No: 2025/05). Bu onay, araştırmanın hem bilimsel geçerliliğini hem de etik sorumluluklarını yerine getirdiğini resmi olarak belgelemiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma modeli doğrultusunda elde edilen veriler, IBM SPSS Statistics (Sürüm 27) programı kullanılarak analiz edilmiş; sürece ek olarak AMOS (NET CLR Version 4.0.30319.42000) ve PROCESS (Version 4.2 Beta Release) yazılımları dahil edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler aktarıldıktan sonra uç değerler ve eksik veri durumu kontrol edilmiş; çok değişkenli normalliğe uygunluk mahalanobis uzaklıkları, standartlaştırılmış z puanları ile çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri üzerinden değerlendirilmiştir. Normal dağılım varsayımının sağlanması üzerine analizlerde Maximum Likelihood (ML) tahmin yöntemi kullanılarak kovaryans matrisi oluşturulmuştur.

Ölçme araçlarının faktör yapıları doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş ve geçerlilikleri doğrulanmıştır. Araştırmanın varsayımlarını değerlendirmek amacıyla Hayes (2022) tarafından geliştirilen PROCESS makrosunun Model 6 yapısı temel alınarak bootstrap temelli çoklu regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, klasik aracılık yöntemlerine (Baron & Kenny, 1986; Sobel testi) kıyasla daha yüksek istatistiksel güç sunması nedeniyle tercih edilmiştir (Gürbüz, 2021; Hayes, 2022). Analizlerde 5000 bootstrap örnekleme kullanılmış, aracılık ve etkileşim etkilerinin anlamlılığı %95 güven aralığı üzerinden

değerlendirilmiş; güven aralığında sıfır bulunmadığı durumlarda ilgili hipotezler desteklenmiş kabul edilmiştir (MacKinnon vd., 2004; Preacher & Hayes, 2008).

Bu çalışmada kullanılan PROCESS modelleri kesitsel veri yapısı üzerine kuruludur ve zamana bağlı ardışık ölçümler gerektirmediğinden otokorelasyon varsayımı aranmamaktadır. Bu nedenle Durbin–Watson testi süreç analizi kapsamında zorunlu bir gereklilik değildir; analizler PROCESS modellerinin metodolojik varsayımlarına uygun biçimde yürütülmüştür.

BULGULAR

Tablo 3. Araştırma değişkenleri arasındaki pearson korelasyonlar

	Sporcu Kimliği	Sporda Hubris	Sporda Empati	Sportmenlik
Sporcu Kimliği	1			
Sporda Hubris	-0.088*	1		
Sporda Empati	0.342**	-0.092*	1	
Sportmenlik	0.333**	-0.312**	0.478**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 3’e göre Sporcu kimliği ile sporda empati arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmektedir ($r = .342$, $p < .01$). Bu bulgu, sporu bir kimlik olarak benimseyen bireylerin aynı zamanda empatik özellikler gösterme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer biçimde, sporcu kimliği ile sportmenlik arasında da anlamlı ve pozitif bir ilişki söz konusudur ($r = .333$, $p < .01$), bu da etik değerlere bağlılığın sporcu kimliğiyle birlikte arttığını göstermektedir.

Sporda empati ile sportmenlik arasındaki ilişki görece daha yüksek düzeydedir ($r = .478$, $p < .01$) ve bu iki sosyal-duygusal değişkenin birlikte çalıştığını, yani empati düzeyi arttıkça sportmen davranışların da arttığını göstermektedir. Bu, modelde empati ve sportmenliğin ardışık yapıda ele alınmasını destekleyen önemli bir bulgudur.

Öte yandan, sporda hubris değişkeni diğer tüm değişkenlerle negatif yönde ilişkilidir. Sporcu kimliği ile sporda hubris arasındaki ilişki zayıf düzeyde fakat anlamlıdır ($r = -0.088$, $p < .05$), bu da güçlü bir sporcu kimliği gelişiminin hubristik tutumları kısmen baskılayabileceğini göstermektedir. Sporda empati ile hubris arasında da benzer bir negatif ilişki bulunmaktadır ($r = -0.092$, $p < .05$). En dikkat çekici bulgu ise sportmenlik ile sporda hubris arasındaki ilişkidir: Bu ilişki orta düzeyde ve negatif yöndedir ($r = -0.312$, $p < .01$), bu da kibirli davranışların en belirgin biçimde sportmenlik eksikliğiyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Genel olarak, korelasyon yapısı medyasyon ve koşullu süreç analizlerini desteklemektedir. Hubrisi azaltan temel faktörler empati ve sportmenlikken, sporcu kimliği bu faktörleri artırarak dolaylı etki yaratmaktadır. Değişkenler arasındaki anlamlı korelasyonlar, temel ilişkilerin yönünü ortaya koysa da bu ilişkilerin altında yatan işleyişi, yani sporcu kimliğinin sporda hubrisi hangi psikososyal yollarla etkilediğini açıklamak, yalnızca korelasyonla değil, ardışık ve çok değişkenli bir analiz olan medyasyon modeliyle mümkün hale gelmiştir.

Tablo 4. Sporcu kimliğinin sporda empati üzerine etkisi (m1 modeli)

Değişken	b	SH	t	p	Alt GA	Üst GA	Stand. β
Sabit	36.8567	1.8719	19.6899	.0000	33.1795	40.5340	–
Sporcu Kimliği	0.3832	0.0459	8.3491	.0000	0.2931	0.4734	0.3424

Model özeti: $R = 0.3424$; $R^2 = 0.1172$; $F(1, 525) = 69.71$; $p < .001$

Tablo 4, sporcu kimliğinin sporda empati üzerindeki etkisini göstermektedir. Model genel olarak anlamlıdır ($F(1, 525) = 69.71, p < .001$) ve sporda empati düzeyindeki varyansın %11.72'sini açıklamaktadır ($R = 0.3424; R^2 = 0.1172$). Tablodaki sabit değer 36.8567 olup, standart hatası 1.8719'dur ve yüksek bir t değeriyle anlamlıdır ($t = 19.6899, p = .0000$; Alt GA = 33.1795, Üst GA = 40.5340). Sporcu kimliği değişkeni sporda empati ile pozitif yönde ilişkilidir ($b = 0.3832$) ve katsayı düşük bir standart hatayla ($SH = 0.0459$) birlikte yüksek bir t değeri üretmiştir ($t = 8.3491, p = .0000$). Güven aralığının 0.2931 ile 0.4734 arasında yer alması ve standardize katsayısının 0.3424 olması, sporcu kimliği ile empati arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak güçlü ve tutarlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Sporcu kimliği ve sporda empatinin sportmenlik üzerine etkisi (m2 modeli)

Değişken	b	SH	t	p	Alt GA	Üst GA	Stand. β
Sabit	44.7689	2.9348	15.2546	.0000	39.0035	50.5342	–
Sporcu Kimliği	0.2796	0.0581	4.8130	.0000	0.1655	0.3937	0.1924
Sporda Empati	0.5350	0.0519	10.3083	.0000	0.4330	0.6369	0.4120

Model özeti: $R = 0.5109; R^2 = 0.2610; F(2, 524) = 92.55; p < .001$

Tablo 5, sporcu kimliği ve sporda empatinin sportmenlik üzerindeki etkisini göstermektedir. Model anlamlıdır ($F(2, 524) = 92.55, p < .001$) ve sportmenlik düzeyindeki varyansın %26.10'unu açıklamaktadır ($R = 0.5109; R^2 = 0.2610$). Tablodaki sabit katsayı 44.7689 olup, standart hatası 2.9348'dir ve yüksek bir t değeriyle anlamlıdır ($t = 15.2546, p = .0000$; Alt GA = 39.0035, Üst GA = 50.5342). Sporcu kimliği değişkeni sportmenlik ile pozitif yönde ilişkilidir ($b = 0.2796$), düşük standart hatası ($SH = 0.0581$) ve anlamlı t değeri ($t = 4.8130, p = .0000$) bunu desteklemektedir; güven aralığı 0.1655–0.3937 ve standardize katsayısı 0.1924'tür. Sporda empati değişkeni ise sportmenlik ile daha güçlü bir pozitif ilişki göstermektedir ($b = 0.5350; SH = 0.0519; t = 10.3083; p = .0000$), güven aralığı 0.4330–0.6369 arasında olup standardize katsayısı 0.4120'dir. Bulgular, sporda empatinin sportmenliği sporcu kimliğine kıyasla daha güçlü biçimde açıkladığını göstermektedir.

Tablo 6. Sporcu kimliği, sporda empati ve sportmenliğin sporda hubris üzerindeki etkisi (y modeli)

Değişken	b	SH	t	p	Alt GA	Üst GA	Stand. β
Sabit	46.5712	2.5896	17.9842	.0000	41.4840	51.6584	–
Sporcu Kimliği	0.0033	0.0436	0.0757	.9397	-0.0823	0.0889	0.0034
Sporda Empati	0.0633	0.0418	1.5140	.1306	-0.0188	0.1454	0.0732
Sportmenlik	-0.2316	0.0321	-7.2211	.0000	-0.2946	-0.1686	-0.3482

Model özeti: $R = 0.3187; R^2 = 0.1016; F(3, 523) = 19.71; p < .001$

Tablo 6, sporcu kimliği, sporda empati ve sportmenliğin sporda hubris üzerindeki etkisini göstermektedir. Model anlamlıdır ($F(3, 523) = 19.71, p < .001$) ve sporda hubris düzeyindeki varyansın %10.16'sını açıklamaktadır ($R = 0.3187; R^2 = 0.1016$). Tablodaki sabit katsayı 46.5712 olup, standart hatası 2.5896'dır ve oldukça yüksek bir t değeriyle anlamlıdır ($t = 17.9842, p = .0000$; Alt GA = 41.4840, Üst GA = 51.6584). Sporcu kimliği değişkeni sporda hubris ile anlamlı bir ilişki göstermemektedir ($b = 0.0033; SH = 0.0436; t = 0.0757; p = .9397$), güven aralığının -0.0823 ile 0.0889 arasında yer alması ve standardize katsayısının 0.0034 olması bu bulguyu desteklemektedir. Sporda empati de sporda hubris ile anlamlı düzeyde ilişkili değildir ($b = 0.0633; SH = 0.0418; t = 1.5140; p = .1306$), güven aralığının -0.0188 ile 0.1454 arasında bulunması ve standardize katsayısının 0.0732 olması bunu göstermektedir. Buna karşın sportmenlik, sporda hubris ile negatif yönde ve güçlü bir ilişki sergilemektedir ($b = -0.2316; SH = 0.0321; t = -7.2211; p = .0000$). Güven aralığının -0.2946

ile -0.1686 arasında yer alması ve standardize katsayısının -0.3482 olması, sportmenliğin sporda hubris ile tutarlı ve belirgin bir şekilde ters yönlü ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Sporcu kimliğinin sporda hubris üzerine toplam etkisi

Değişken	b	SH	t	p	Alt GA	Üst GA	Stand. β
Sabit	33.9664	1.7144	19.8126	.0000	30.5985	37.3343	–
Sporcu Kimliği	-0.0847	0.0420	-2.0148	.0444	-0.1673	-0.0021	-0.0876

Tablo 7, araçlar modele dahil edilmeden sporcu kimliğinin sporda hubris üzerindeki toplam etkisini göstermektedir. Tablodaki sabit katsayı 33.9664 olup, standart hatası 1.7144'tür; yüksek t değeri (19.8126) ve p değerinin .0000 olması, modelin başlangıç düzeyinin istatistiksel olarak güçlü olduğunu göstermektedir (Alt GA = 30.5985, Üst GA = 37.3343). Sporcu kimliği değişkeninin katsayısı -0.0847'dir ve bu değer 0.0420'lik standart hatayla elde edilmiştir; t değeri -2.0148, p değeri .0444'tür. Güven aralığının -0.1673 ile -0.0021 arasında olması, sporcu kimliğinin sporda hubris üzerindeki bu toplam etkinin sıfırdan farklı olduğunu göstermektedir. Standardize katsayı -0.0876 olarak hesaplanmış olup, etkinin yönünün negatif, büyüklüğünün ise küçük ölçekli olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, araçlar hesaba katılmadan sporcu kimliğinin sporda hubrisi azalttığını ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Sporcu kimliğinin sporda hubris üzerindeki dolaylı etkileri (bootstrap = 5000)

A) Ham Dolaylı Etkiler

Dolaylı Etki Yolu	Etki (b)	Boot SE	Alt GA	Üst GA
Toplam Dolaylı Etki	-0.0880	0.0235	-0.1344	-0.0425
Ind1: Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Sporda Hubris	0.0242	0.0169	-0.0067	0.0594
Ind2: Sporcu Kimliği → Sportmenlik → Sporda Hubris	-0.0648	0.0174	-0.1010	-0.0333
Ind3: Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Sportmenlik → Sporda Hubris	-0.0475	0.0103	-0.0706	-0.0295

B) Standardize Edilmiş Dolaylı Etkiler

Dolaylı Etki Yolu	Stand. Etki (β)	Alt GA	Üst GA
Toplam Dolaylı Etki	-0.0910	-0.1384	-0.0441
Ind1: Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Sporda Hubris	0.0251	-0.0069	0.0616
Ind2: Sporcu Kimliği → Sportmenlik → Sporda Hubris	-0.0670	-0.1033	-0.0347
Ind3: Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Sportmenlik → Sporda Hubris	-0.0491	-0.0710	-0.0309

Tablo 8A, sporcu kimliğinin sporda hubris üzerindeki ham dolaylı etkilerini göstermektedir. Toplam dolaylı etki -0.0880 olup, 0.0235'lik Bootstrap standart hatasıyla hesaplanmış ve güven aralığının -0.1344 ile -0.0425 arasında yer alması bu toplam etkinin istikrarlı olduğunu göstermektedir. Birinci yol olan *Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Sporda Hubris* için etki 0.0242'dir; 0.0169'luk standart hata ile hesaplanmış ve güven aralığı -0.0067 ile 0.0594 arasında yer almıştır. İkinci yol olan *Sporcu Kimliği → Sportmenlik → Sporda Hubris* etkisi -0.0648 olup, 0.0174 Bootstrap standart hatasıyla elde edilmiş ve güven aralığı -0.1010 ile -0.0333 arasında raporlanmıştır. Üçüncü yol olan *Sporcu Kimliği → Sporda Empati → Sportmenlik → Sporda Hubris* için etki -0.0475 olup, 0.0103'lük standart hata ile hesaplanmış ve güven aralığı -0.0706 ile -0.0295 arasında yer almaktadır.

Tablo 8B, dolaylı etkilerin standardize edilmiş değerlerini göstermektedir. Toplam standardize dolaylı etki -0.0910 olup, güven aralığı -0.1384 ile -0.0441 arasında yer almaktadır. Birinci yolun standardize katsayısı 0.0251'dir ve güven aralığı -0.0069 ile 0.0616 arasında bulunmaktadır. İkinci yol için standardize etki -0.0670 olarak raporlanmış, güven

aralığı ise -0.1033 ile -0.0347 aralığındadır. Üçüncü yolun standardize katsayısı -0.0491 olup güven aralığı -0.0710 ile -0.0309 arasında yer almaktadır. Bu değerler, sporcu kimliğinden sporda hubrise yönelen dolaylı yolların büyüklüklerinin ve yönlerinin standardize ölçekte nasıl gerçekleştiğini net bir biçimde ortaya koymaktadır.

Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, spor ortamında güçlü bir kimlik geliştiren bireylerin, doğrudan değil; empati ve özellikle sportmenlik üzerinden daha alçakgönüllü, etik ve kibirden uzak bir tutum geliştirme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Bu dinamik yapıyı test etmek amacıyla, Hayes (2022) tarafından geliştirilen PROCESS makrosunun Model 6 yapısı kullanılmış ve 5000 örneklemlili bootstrap tekniği ile analizler gerçekleştirilmiştir. Analizlerin temel dayanağı, güven aralıklarının sıfır içermemesi koşuluyla etkilerin anlamlı sayılmasıdır (Hayes, 2022; MacKinnon vd., 2012). Ayrıca, korelasyonların varlığı ya da yokluğu tek başına nedenselliği açıklamak için yeterli olmadığından, çalışmada çok değişkenli ve ardışık yapılar içeren medyasyon ve moderasyon analizlerine başvurulmuştur. Bu yaklaşım, sadece değişkenler arasındaki ilişkileri göstermekle kalmayıp, bu ilişkilerin nasıl, ne zaman ve kimler için geçerli olduğunu da açıklamayı mümkün kılmıştır (Hayes, 2022; Rucker vd., 2011; Zhao vd., 2010). Sonuç olarak, sporcu kimliğinin bireyde kibirli eğilimlere yol açmaması; bu kimliğin empati ve sportmenlik gibi değerlerle desteklenmesiyle mümkündür. Bu durum, sporcu gelişiminde teknik becerilerin yanında etik ve duygusal yetkinliklerin de merkezde yer alması gerektiğini güçlü biçimde vurgulamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, sporcu kimliğinin sporda kibir (hubris) üzerindeki etkisini açıklayan psikososyal süreçler, sporda empati ve sportmenlik değişkenleri aracılığıyla kapsamlı biçimde incelenmiştir. Hayes'in Model 6 yapısına dayalı olarak gerçekleştirilen analizler, sporcu kimliğinin hubris üzerindeki etkisinin doğrudan yollarla sınırlı kalmadığını; buna karşılık empati ve özellikle sportmenlik aracılığıyla işleyen daha karmaşık bir nedensel yapının söz konusu olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, spor ortamında bireylerin kendilerini sporcu olarak tanımlama biçimlerinin, sosyal-duygusal özelliklerle etkileşim hâlinde kibirli tutumları şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, sporda kibire ilişkin dinamikleri anlamada yalnızca kimlik yönelimine odaklanmak yeterli olmamakta; empati düzeyi, etik davranış eğilimi ve sosyal ilişkilerdeki duyarlılığın da sürecin bütüncül bir parçası olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, sporcu kimliğinin tek başına kibir üzerinde belirleyici olmadığını; ancak empati ve sportmenlik gibi ara yapılarla birlikte ele alındığında daha açıklayıcı bir psikososyal profil sunduğunu göstermektedir.

Sporcu kimliği kavramı, bilim literatüründe kişilerin kendini ne kadar sporcu hissettiği ve sporcu rolü ile ne ölçüde özdeşleştiğini ifade eden temel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, sporcu kimliğinin hubris (kibir) üzerindeki etkisinde empati ve sportmenliğin aracı rollerini araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, oluşturulan üç hipotezin ikisini desteklemekte birini desteklememekte ve spor psikolojisi alanında önemli teorik ve pratik katkılar sunmaktadır.

Hipotez

H₁: Sporcu kimliği, sporda hubris üzerinde dolaylı bir etki gösterir; bu etki sporda empati düzeyi aracılığıyla gerçekleşir. (*Sporcu Kimliği* → *Sporda Empati* → *Hubris*)

Sonuç

Kabul edildi. ✓

Araştırma neticesinde elde edilen bulgulara göre sporcu kimliği, sporda hubris (kibir) üzerinde dolaylı bir etki göstermekte ve bu etkinin de sporda empati düzeyinin aracılığı ile gerçekleştiği sonucuna varılmıştır ($B: 0.0242$). Ulaşılan bu bulgu literatürdeki çalışmalarla tutarlıdır. Empati, spor ortamında "diğer insanların düşündüklerini anlama ve onların durumlarını nasıl gördüklerini kavrama yeteneği" olarak tanımlanmaktadır (Stürmer vd., 2006). Araştırmalar, empatik yeteneklerin spor performansı ve sosyal davranışlar üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir (Thelwell vd., 2017).

Ancak, empati ile hubris arasındaki doğrudan ilişki yapılan çalışmada anlamlı bulunmamıştır ($\beta = 0.073$). Bu durum ise yalnızca empatinin hubrisi azaltmada yeterli olmadığını, sportmenlik gibi diğer etki faktörleri ile çalışması gerektiğini göstermektedir. Literatürde benzer bulgular mevcuttur; Hodge ve Lonsdale (2011), empatinin prososyal (toplum yanlısı) davranışları desteklediğini ancak antisosyal davranışları doğrudan engellemediğini bildirmiştir.

Hipotez

Sonuç

H₂: Sporcu kimliği, sporda hubris üzerinde dolaylı bir etki gösterir; bu etki sportmenlik düzeyi aracılığıyla gerçekleşir. (*Sporcu Kimliği* → *Sportmenlik* → *Hubris*)

Kabul edildi. ✓

Araştırmanın bir diğer bulgusunda ise sporcu kimliği, sporda hubris (kibir) üzerinde dolaylı bir etki göstermiştir ve bu etki sportmenlik düzeyi aracılığıyla gerçekleşmiştir ($B:-0.0648$). Ulaşılan bu bulgu literatürdeki çalışmalarla tutarlıdır.

Çalışmanın ikinci hipotezi, sporcu kimliğinin hubris üzerindeki etkisinin sportmenlik aracılığıyla gerçekleştiği şeklindedir. Çalışma neticesinde ortaya çıkan bulgular ise bu hipotezi desteklemekte olup sportmenliğin aracı etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Sporcu kimliği sportmenlik üzerinde anlamlı etkiye sahipken ($\beta = 0.19, p < .001$), sportmenlik düzeyi yükseldikçe hubris seviyesinin de azaldığı görülmektedir ($\beta = -0.35, p < .001$).

Vallerand vd, (1997), sportmenlik kavramını dürüstlük, adalet ve saygı kavramlarının birleşmesiyle ortaya çıkan etik bir davranış şeklinde tanımlamıştır. Sporcular için bu kavram önemlidir. Yapılan bu çalışma da göstermiştir ki sportmenlik becerisi yükseldikçe kibir azalmaktadır. Bu da sporcunun başarısını etkileyen dolaylı ancak önemli bir faktördür. Literatürde sportmenliğin sosyal normlara uymayan antisosyal davranışları azalttığı ve sporcuların fair play anlayışını olumlu desteklediğini göstermektedir (Kavussanu & Boardley, 2009). Çalışmanın bulgularında sportmenliğin, hubris (kibir) karşısında güçlü bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır.

Kibir ya da diğer bir ismiyle hubris kavramı ise, antik Yunan felsefesine kadar dayanan ve kendini beğenmişlik, aşırı gurur gibi olumsuz manalar taşıyan bir kavramdır (Tracy & Robins, 2007). Spor perspektifinden bakıldığında ise hubris, kendini beğenme, rakiplerini küçümseme gibi pek de etik olmayan davranışlarla ilişkilendirilir. Çalışmanın bulgularında sportmenliğin hubris (kibir) üzerindeki etkisi negatif olduğu ve etik olmayan, olumsuz sayılabilecek davranışları bastırma konusunda etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Hipotez

Sonuç

H₃: Sporcu kimliği, sporda hubris üzerinde ardışık dolaylı bir etki gösterir; bu etki sporda empati ve ardından sportmenlik düzeyleri aracılığıyla gerçekleşir.

Kabul edildi. ✓

(Sporcu Kimliği → Empati → Sportmenlik → Hubris)

Yapılan çalışmanın üçüncü hipotezi sporcu kimliğinin hubris üzerindeki etkisinin empati ve sportmenlik aracılığıyla seri (ardışık) bir şekilde gerçekleştiğini öne sürmekte olup, elde edilen bulgular da bu hipotezi desteklediği sonucuna varılmıştır ($B = -0.049$, %95 GA: $[-0.0694, -0.0294]$). Ulaşılan bu sonuç, sporcu kimliğinin ilk olarak empatiyi, empatinin ise sportmenliği artırdığını, sportmenliğin de bu toplam etki ile hubrisi azalttığı görülmektedir. Literatürde toplu bir şekilde bu seri aracılığı destekleyen ya da desteklemeyen çalışma bulunmamakla birlikte, empati ile sportmenlik arasındaki ilişki literatürle uyumludur ($r = .478$, $p < .01$), Eisenberg ve Miller (1987), empatik tutumu yüksek olan bireylerin daha fazla toplu yararlı (pro-sosyal) davranış gösterme eğiliminde olduğu ve etik kurallara daha bağlı olduğunu bildirmişlerdir. Kavussanu ve Spray (2006), ise sporcular üzerinde yaptıkları çalışmalarında empati düzeyi yüksek olanların daha fazla sportmen tutum gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Genel olarak, bu çalışma sporcu kimliğinin kibir üzerindeki etkisini açıklamada sosyal-duygusal süreçlerin belirleyici rolünü ortaya koyarak literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Bulgular, kimlik algısının kendiliğinden olumlu ya da olumsuz sonuçlar üretmediğini; empati ve özellikle sportmenlik düzeylerinin bu ilişkinin yönünü belirleyen temel bileşenler olduğunu göstermiştir. Bu çerçevede araştırma, sporda etik davranışların güçlendirilmesi ve kibir temelli olumsuz tutumların azaltılması için yalnızca kimlik gelişimine değil, aynı zamanda empati ve sportmenlik becerilerinin artırılmasına yönelik müdahalelerin gerekliliğine işaret etmektedir. Elde edilen sonuçlar, hem kuramsal açıdan kimlik-davranış ilişkisine yeni bir açıklayıcı model sunmakta hem de uygulamaya yönelik önemli ipuçları sağlayarak tartışma bölümünü bütüncül biçimde tamamlamaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada sporcu kimliğinin sporda kibir üzerindeki etkisini açıklamak amacıyla kurulan model kapsamında ortaya konan üç hipotezin de desteklenmesi, sporcu kimliği-empati-sportmenlik ilişkilerinin kibir davranışlarını anlamada birlikte işleyen güçlü bir psikososyal yapı sunduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, sporcu kimliğinin hubris üzerinde doğrudan bir etkisinin bulunmadığını; buna karşın empati aracılığıyla dolaylı bir etki oluşturduğunu, sportmenlik aracılığıyla daha güçlü bir azaltıcı etki yarattığını ve her iki değişkenin ardışık biçimde yer aldığı etki zincirinin de anlamlı bir açıklama gücüne sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, sporcu kimliğinin kibirli tutumlara tek başına yön vermediğini; bireyin empati kapasitesi ile etik davranış eğiliminin bu ilişkiyi anlamlı şekilde şekillendirdiğini göstermektedir. Dolayısıyla, spor ortamında kibir gibi olumsuz tutumların azaltılmasında yalnızca kimlik gelişimine odaklanmak yeterli olmayıp, empatiyi destekleyen ve sportmenlik davranışlarını güçlendiren müdahalelerin bütüncül bir yaklaşım sunacağı anlaşılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma kapsamlı bulgular sunmakla birlikte, gelecekte yapılacak çalışmalar için bazı geliştirme alanları barındırmaktadır. Çalışma kesitsel bir tasarımda yürütüldüğü için değişkenler arasındaki ilişkiler güçlü biçimde ortaya konmuş olsa da, bu ilişkilerin zaman içindeki dinamiklerini incelemek boylamsal veya deneysel araştırmalarla daha da zenginleştirilebilir. Veri toplama sürecinde öz-bildirim ölçeklerinin kullanılması, spor psikolojisi alanındaki birçok çalışmada görülen doğal bir sınırlılık olmakla birlikte, gelecekte

ölçümlerin gözlem, koç değerlendirmeleri veya performans göstergeleri ile desteklenmesi modele ek derinlik kazandırabilir. Ayrıca örneklem, araştırmanın amacıyla uyumlu bir yapıda olmakla birlikte, farklı yaş grupları, farklı spor branşları veya profesyonellik düzeyleriyle yapılacak çalışmalar, bulguların genellenebilirliğini daha geniş bir çerçeveye taşımaya yardımcı olabilir. Bu hususlar, mevcut çalışmanın değerini azaltmaktan ziyade, ileride bu alanda yapılacak araştırmalar için yeni açılımlar sunmaktadır.

Öneriler

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, gelecekte yapılacak çalışmaların sporcu kimliği, empati, sportmenlik ve kibir ilişkilerini daha kapsamlı bir çerçevede inceleyebilmesi için çeşitli öneriler sunulabilir. Öncelikle, ilişkilerin zaman içindeki değişimini takip edebilmek amacıyla boylamsal araştırmaların yapılması, psikososyal süreçlerin gelişimsel dinamiklerine ışık tutacaktır. Bunun yanında, öz-bildirim yöntemi yerine çoklu veri kaynaklarının (gözlem, antrenör değerlendirmeleri, takım arkadaşları görüşleri gibi) kullanılması, empati ve sportmenlik gibi sosyal-duygusal değişkenlerin daha nesnel biçimde değerlendirilmesini sağlayabilir. Farklı yaş grupları, spor disiplinleri ve performans düzeylerinde gerçekleştirilecek çalışmalar, bulguların çeşitlenen sporcu profilleri üzerinde test edilmesine ve genellenebilirliğin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Uygulama açısından ise antrenörlere, spor psikologlarına ve eğitimcilere yönelik empati geliştirme programları ile sportmenliğe odaklanan etik eğitimlerin tasarlanması, kibir temelli olumsuz davranışların azaltılmasında etkili müdahaleler sunabilir. Bu doğrultuda, spor ortamında hem performansı hem de etik davranışları destekleyen bütüncül psikososyal programların geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Teşekkür

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenen proje doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Sağladığı mali ve bilimsel destekten ötürü Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK) teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Bandura, A. (2014). Social cognitive theory of moral thought and action. In *Handbook of moral behavior and development* (pp. 45-103). Psychology press.
- Baron, M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Belousov, L. (2016). Paralympic sport as a vehicle for teaching tolerance to young people. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 233, 46-52. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.128>
- Brewer, B. W., & Cornelius, A. E. (2001). Norms and factorial invariance of the Athletic Identity Measurement Scale (AIMS). *Academic athletic journal*, 16, 103-113.
- Burke, P. J. (1980). The self: Measurement requirements from an interactionist perspective. *Social psychology quarterly*, 18-29. <https://doi.org/10.2307/3033745>
- Byrne, B. M. (2016). *Structural equation modeling with AMOS*. New York: Routledge.
- Carroll, N., & Gibson, J. (Eds.). (2016). *The Routledge companion to philosophy of literature* (p. 283). London: Routledge.
- Chang, W. H., Wu, C. H., Kuo, C. C., & Chen, L. H. (2018). The role of athletic identity in the development of athlete burnout: The moderating role of psychological flexibility. *Psychology of Sport and Exercise*, 39, 45-51. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.07.014>
- Chantal, Y., Robin, P., Vernat, J. P., & Bernache-Assollant, I. (2005). Motivation, sportspersonship, and athletic aggression: a mediational analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(2), 233-249. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2003.10.010>
- Christensen, L. B., Johnson, B., & Turner, L. A. (2014). *Research methods, design, and analysis*. Global Edition.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage publications.
- Eisenberg, N., & Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101(1), 91-119. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.101.1.91>
- Erkuş, A., & Yakupoğlu, S. (2001). SPOR ortamında empati ölçeği (sem) geliştirme çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12(1), 22-31.
- Gapin, J. I., & Petruzzello, S. J. (2011). Athletic identity and disordered eating in obligatory and non-obligatory runners. *Journal of sports sciences*, 29(10), 1001-1010. <https://doi.org/10.1080/02640414.2011.571275>
- Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., & Ignatov, I. (2017). Assessment of sportsmanship in case of institutionalized adolescents, deprived of parental cares. *Assessment*, 42, 103-109.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*. 11.0 update (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Griffith, K. A., & Johnson, K. A. (2002). Athletic identity and life roles of Division I and Division III collegiate athletes. *Journal of Undergraduate Research*, 5(1), 225-231.
- Gürbüz, S. (2021). *Sosyal bilimlerde aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th Edn Pearson new international edition). Harlow, Essex: Pearson Education.
- Hareli, S., Weiner, B., & Yee, J. (2006). Honesty doesn't always pay—the role of honesty of accounts for success made in an educational setting in inferences of modesty and arrogance. *Social Psychology of Education*, 9(2), 119-138. <https://doi.org/10.1007/s11218-006-0004-6>
- Hayes, A. F. (2022). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. The Guilford Press.

- Hodge, K., & Lonsdale, C. (2011). Prosocial and antisocial behavior in sport: The role of coaching style, autonomous vs. controlled motivation, and moral disengagement. *Journal of sport and exercise psychology*, 33(4), 527-547. <https://doi.org/10.1123/jsep.33.4.527>
- Jakovljević, M. (2011). Hubris syndrome and a new perspective on political psychiatry: need to protect prosocial behavior, public benefit and safety of our civilisation. *Psychiatria danubina*, 23(2.), 136-138.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavussanu, M., & Boardley, I. D. (2009). The prosocial and antisocial behavior in sport scale. *Journal of sport and exercise psychology*, 31(1), 97-117. <https://doi.org/10.1123/jsep.31.1.97>
- Kavussanu, M., & Spray, C. M. (2006). Contextual influences on moral functioning of male youth footballers. *The Sport Psychologist*, 20(1), 1-23. <https://doi.org/10.1123/tsp.20.1.1>
- Keating, J. W. (2001). *Sportsmanship as a moral category*. In W. J. Morgan (Ed.), *Ethics in sport*. Human Kinetics.
- Lally, P. (2007). Identity and athletic retirement: A prospective study. *Psychology of sport and exercise*, 8(1), 85-99. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2006.03.003>
- Lamont-Mills, A., & Christensen, S. A. (2006). Athletic identity and its relationship to sport participation levels. *Journal of science and medicine in sport*, 9(6), 472-478. <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2006.04.004>
- MacKinnon, D. P., Lockwood, C. M., & Williams, J. (2004). Confidence limits for the indirect effect: Distribution of the product and resampling methods. *Multivariate behavioral research*, 39(1), 99-128. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3901_4
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage publications.
- Nelson, T. A., Goodchild, M. F., & Wright, D. J. (2022). Accelerating ethics, empathy, and equity in geographic information science. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 119(19), e2119967119. <https://doi.org/10.1073/pnas.2119967119>
- Ocete, C., Pérez-Tejero, J., Coterón, J., & Reina, R. (2022). How do competitiveness and previous contact with people with disabilities impact on attitudes after an awareness intervention in physical education?. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27(1), 19-31. <https://doi.org/10.1080/17408989.2020.1834527>
- Öztürk, P., & Koca, C. (2013). Sporcu kimliği ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 1-10.
- Picone, P. M., Dagnino, G. B., & Minà, A. (2014). The origin of failure: A multidisciplinary appraisal of the hubris hypothesis and proposed research agenda. *Academy of Management Perspectives*, 28(4), 447-468. <https://doi.org/10.5465/amp.2012.0177>
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior research methods*, 40(3), 879-891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>
- Proios, M. (2012). Factor validity of the Athletic Identity Measurement Scale in a Greek sample. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(4), 305-313. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2012.705518>
- Raosoft, (2025). [Erişim](#)
- Reifsteck, E. J. (2011). *The relationship between athletic identity and physical activity levels after retirement from collegiate sports*. The University of North Carolina at Greensboro.
- Robinson, T. (2008). *Sportsmanship in youth athletics*. ABDO Publishing Company.
- Rucker, D. D., Preacher, K. J., Tormala, Z. L., & Petty, R. E. (2011). Mediation analysis in social psychology: Current practices and new recommendations. *Social and personality psychology compass*, 5(6), 359-371. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00355.x>

- Serrano-Durá, J., Molina, P., & Martínez-Baena, A. (2021). Systematic review of research on fair play and sporting competition. *Sport, Education and Society*, 26(6), 648-662. <https://doi.org/10.1080/13573322.2020.1786364>
- Sezen-Balçıklı, G. (2010). Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Stornes, T., & Bru, E. (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportspersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1-15. <https://doi.org/10.1080/17461391.2002.10142577>
- Stryker, S., & Serpe, R. T. (1994). Identity salience and psychological centrality: Equivalent, overlapping, or complementary concepts?. *Social psychology quarterly*, 16-35. <https://doi.org/10.2307/2786972>
- Stürmer, S., Snyder, M., Kropp, A., & Siem, B. (2006). Empathy-motivated helping: The moderating role of group membership. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(7), 943-956. <https://doi.org/10.1177/0146167206287363>
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The social identity theory of intergroup behavior. In *Political psychology* (pp. 276-293). Psychology Press.
- Thelwell, R. C., Wagstaff, C. R., Rayner, A., Chapman, M., & Barker, J. (2017). Exploring athletes' perceptions of coach stress in elite sport environments. *Journal of sports sciences*, 35(1), 44-55. <https://doi.org/10.1080/02640414.2016.1154979>
- Tracy, J. L., & Robins, R. W. (2007). The psychological structure of pride: a tale of two facets. *Journal of personality and social psychology*, 92(3), 506. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.3.506>
- Tutar, Ö. F., & Nacar, E. (2022). Sporda kibir (hubris) sendromu; ölçek geliştirme çalışması. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 51-59.
- Vallerand, R. J., & Brière, N. M. (1997). Development and validation of the multidimensional sportspersonship orientations scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19(2). <https://doi.org/10.1123/jsep.19.2.197>
- Van Rens, F. E., Ashley, R. A., & Steele, A. R. (2019). Well-being and performance in dual careers: The role of academic and athletic identities. *The Sport Psychologist*, 33(1), 42-51. <https://doi.org/10.1123/tsp.2018-0026>
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Zhao, X., Lynch Jr, J. G., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and truths about mediation analysis. *Journal of consumer research*, 37(2), 197-206. <https://doi.org/10.1086/651257>